

concord of politics and morals and evolutionary resolution of contradictions. The Pope John XXIII's views have made a great influence on forming of the conception of positive peace of the Scandinavian critical school of peace study.

Key words: *Catholic social doctrine, true peace, positive peace.*

Обострение противоречий в современном обществе стимулировало интерес церкви к проблемам сохранения мира. Католическая концепция настоящего мира предполагает соблюдение Божьих заповедей, сочетание политики и морали и эволюционное разрешение противоречий. Взгляды Иоанна XXIII оказали влияние на формирование концепции позитивного мира скандинавской критической школы исследования мира.

Ключевые слова: *католическая общественная доктрина, настоящий мир, позитивный мир.*

УДК 327.5

ББК 66.042

Ганна Жекало

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО КОНФЛІКТУ

Конфлікти. Вони зустрічаються у всіх сферах діяльності людей і часто відносяться до числа значних і хвилюючих подій людського життя. Політичні конфлікти є необхідним і важливим елементом існування держави. Але жахливими бувають часом їх наслідки. Тому володіючи інформацією щодо їх сутності, змісту, типів тощо можна згладити їхні наслідки. В даній статті автором були здійснені спроби виділити теоретичні підходи до визначення поняття «політичний конфлікт» а також охарактеризувати суть понять «конфлікт», «соціальний конфлікт», «політичний конфлікт». Окрема увагу була зосереджена на виявленні різниці між поняттями «протиріччя» та «конфлікт».

Ключові слова: *конфлікт, соціальний конфлікт, політичний конфлікт, протиріччя.*

Політичне життя будь-якої держави у будь-який період історії неможливе без протиріч та конфліктів, зіткнень інтересів різних сторін та груп людей. В кожний період часу ці суперечності є більш чи менш помітні. А кожний наступний конфлікт певною мірою відрізняється від попереднього. Сучасна людина живе у важкому змінному та конфліктному світі. Кожний із нас час від часу стикається із протиріччями, суперечностями чи конфліктами як на побутовому так і на державному рівні. Майже кожного дня виникають конфлікти, які вимагають нових засобів для їх врегулювання.

В українському науковому середовищі сьогодні можна спостерігати підвищений інтерес до вивчення та обґрунтування проблеми політичних конфліктів. З одного боку, це обумовлено тим, що питання існування соціальних, етнічних чи політичних конфліктів довгий час замовчувалась в радянському суспільстві і було поза межами досліджень багатьох фахівців. З іншого боку, зацікавлення цією проблематикою невід'ємно пов'язано з труднощами, суперечностями та протиріччями, які склалися зараз в Україні.

Значущість та актуальність наукового дослідження даної статті зумовлені існуванням в сучасній Україні конфліктів та протистоянь, які стали звичним явищем у нашій державі. Вивчення феномена політичного конфлікту – його джерел, причин, мотивів, способів протистояння сторін а також вивчення теоретичної бази детермінації політичного конфлікту перш за все сприяють їх регулюванню та вирішенню.

Метою нашої статті є дослідити підходи до визначення та обґрунтування політичного конфлікту. Основні завдання, які ми ставимо перед собою полягають в наступному:

- охарактеризувати та розмежувати поняття «конфлікт», «соціальний конфлікт» та «політичний конфлікт»;
- виділити основні підходи до визначення політичного конфлікту;

— дослідити суть поняття «політичний конфлікт» а також визначити предмет, об'єкт та суб'єкти політичного конфлікту.

Щодо стану дослідженості даного питання, то варто сказати, що українська галузь дослідження конфліктів є молодою. Звичайно, світове напрацювання спрямоване на вивчення конфліктів та суперечностей є досить значним. Проте, СРСР та Україна у її складі не приділяли достатньої уваги щодо дослідження даної проблеми. І тільки із здобуттям незалежності українська наука почала ставити вивчення проблеми конфліктології на перші місця. Не можна заперечити той факт, що останнім часом з'явилося досить багато публікацій та досліджень щодо вивчення конфліктів, їх природи, сутності, предмету, суб'єктів тощо. Серед українських вчених, які досліджували політичні конфлікти та протиріччя, їхні форми та прояви можна виділити наступних: В. Котигоренко, П. Єрмаков, О. Москаленко, С. Шубін, С. Ростецька, М. Ларченко, О. Батрименко, С. Тихонюк та інші. З початку 90-х років російські вчені також активно почали досліджувати та аналізувати політичні конфлікти. Саме в цей час в Росії почали одна за другою виходити підручники та посібники з політичної конфліктології. Із російських дослідників можна виділити М. Лебедеву, С. Ланцова, Г. Козирьова, А. Глухову, А. Анцупова, А. Дмитрієва та інших. Проте, дискусії навколо питання про сутність, джерела і причини конфліктів, про способи їх запобігання та розв'язання й досі не завершилися. Тому дана тема дослідження є потрібною та актуальною.

В літературі, в засобах масової інформації, на побутовому рівні можна зустріти досить багато визначень понять «конфлікт», «соціальний конфлікт» чи «політичний конфлікт». Серед вчених, які займаються вивченням конфлікту також немає єдиної точки зору щодо визначень цих понять. Кожний із авторів вкладає в термін «конфлікт» свій сенс.

Теоретичні дослідження політичного конфлікту, його причин, змісту та сутності відбувались у межах еволюції філософської та соціально-політичної думки фактично протягом всієї історії. Тому, для того, щоб дослідити суть поняття «політичного конфлікту» нам перш за все потрібно визначити що саме являє собою саме поняття «конфлікт». Цей термін є досить широковживаним та звичним у побутовому житті. Так, конфлікти є всюди і завжди. Вони почали існувати із зародженням людства і з прагненням досягти якоїсь мети. Досліджували цей феномен як вчені стародавнього світу, так і дослідники нашого часу. Конфлікти існують у будь-якій сфері людського життя. Як висловились дослідники А. Глухова і В. Рахманнін [5] «при всіх відмінних рисах політичного конфлікту його носіями завжди є суб'єкти соціального світу, тобто індивіди, соціальні групи, класи тощо»[5, с. 7]. Тобто будь-який конфлікт пов'язаний із відносинами між людьми, а політичний конфлікт само собою в першу чергу потрібно розглядати крізь призму соціального конфлікту.

Так, один із відомих російських вчених А. Рапопорт пов'язує конфлікт з конкуренцією, а інший дослідник, М. Дойч, підкреслює, що конфлікт виникає тільки в разі, якщо у сторін є несумісність дій [11, с. 11].

М. Меткін поняття конфлікт намагався пояснити наступною формулою: конфлікт = учасники + об'єкт + конфліктна ситуація + інцидент, де

учасники - це суб'єкти, безпосередньо залучені в усі фази конфлікту, які непримиренно оцінюють суть і перебіг одних і тих же подій, пов'язаних з діяльністю іншої сторони;

об'єкт - це предмет, явище, подія, проблеми, мета, дія, що породжують конфліктну ситуацію і конфлікти;

конфліктна ситуація - це ситуація прихованого або відкритого протиборства двох або кількох учасників (сторін), кожен з яких має свої цілі і мотиви, засоби і способи розв'язання особисто значущої проблеми;

інцидент - це практичні дії учасників конфліктної ситуації, які характеризуються безкомпромісністю вчинків і спрямовані на обов'язкове оволодіння об'єктом загостреного зустрічного інтересу [12, с. 19].

Для західної науки, з її багатьма законами та науковими дослідженнями, в області конфліктологічної парадигми взагалі характерна винятково поліваріантність методологічних оцінок та підходів по відношенню до феномену політичного конфлікту. Теоретики конфліктів від Карла Маркса до Георга Зіммеля вважали, що конфлікт є іманентна характеристика соціального розвитку. Водночас і сьогодні триває дискусія щодо змісту зазначеної категорії, незважаючи на те, що стали вже класичними визначення, які дані в роботах Л. Коузера, К. Боулдинга, Р. Дарендорфа та ін [13, с. 10].

На думку Р. Дарендорфа, базові підстави теорії конфліктів полягають у наступному. По перше, будь-яке суспільство постійно змінюється, суспільні зміни відбуваються завжди і скрізь. По-друге, будь-яке суспільство завжди демонструє ознаки незгоди і конфлікту. По-третє, для будь-якого суспільства характерно насильство однієї його частини по відношенню до іншої [6].

Він виділяє три етапи прояву конфлікту. Початкове положення структури, тобто виявлений каузальний фон певного конфлікту утворює перший етап прояву конфлікту. На цьому етапі перш за все можна виділити два агрегати соціальних позицій, «обидві сторони» конфлікту. Ці агрегати представників соціальних позицій не є поки в точному сенсі соціальною групою; вони виступають тільки як квазі-група. Другий етап розвитку конфлікту полягає тоді в безпосередній кристалізації, тобто усвідомленні латентних інтересів, переорганізації квазі-груп в фактичні угруповання. Третій етап полягає в самих конфліктах. Щонайменше, в тенденції, конфлікти є зіткненням між сторонами або елементами, які характеризуються очевидною ідентичністю [6].

Т. Парсонс вважав конфлікт соціальною аномалією, відхиленням від нормального розвитку суспільства, яке трапляється через посилення в ньому соціальної диференціації, і чим ця диференціація масштабніша, тим глибшим стає розмежування людей за їхніми соціальними статусами і ролями, майновим, освітнім рівнем тощо. Результатом є соціальна напруга, що виливається у конфлікт, в якому сполучаються індивідуальні і групові дії та протидії, відбувається зіткнення як окремих індивідів, так і груп, до яких ці індивіди належать [1, с. 139].

Якщо Т. Парсонс і його послідовники вважають соціальний конфлікт аномалією, то їхні наукові опоненти виходять із визнання такого конфлікту як неминучого і навіть позитивного явища. Одним із таких вчених був Г. Зіммель. На його думку, конфлікт в середині групи допомагає зберегти її, бо регулює її як систему певних відносин, викриває ворожі емоції її членів, дає цим емоціям вихід. Тому конфлікт є явищем не тільки універсальним, а й таким, без якого суспільство нежиттєздатне. Г. Зіммель визначав конфлікт як феномен, призначення якого полягає у подоланні ситуації соціального дуалізму і досягненні своєрідної єдності, навіть якщо ця єдність здобувається знищенням однієї із сторін конфлікту [1, с. 140].

І так, повертаючись глибше до історії, то в 60-х роках сформовані теорії вивчення конфлікту в основному розділились на два блоки: «конфліктну школу» та «школу консенсусу». Вихідним пунктом суперечок стали тоді структурно-функціоналістські теорії (найбільш відома з них належить Т. Парсонсу), які, на думку опонентів, були занадто односторонніми, так як обмежували науковий пошук вузькими рамками стабілізуючої та інтегруючої здатності громадських систем. Найвпливовішою, що отримала найбільший резонанс виявилася альтернативна концепція, сформульована Р.

Дарендорфом. Він вважав наявність конфлікту в соціальних процесах природним і не обов'язково загрозливим системі при її збереженні і зміні. При цьому міркування про конфлікти обмежувалися рамками відносин великих соціальних груп і національних держав [14].

В XIX столітті виникли соціологічні теорії щодо вивчення конфліктів. Так Карлом Марксом була розроблена теорія фундаментальних структурних протилежностей, Лоренц фон Штайн сформулював концепцію примату діяльності держави, що регулює кризові ситуації шляхом досягнення компромісів; Еміль Дюркгейм висунув теорію індивідуалізації конфліктних ситуацій на основі поділу праці і соціальної дії.

Саме тоді політологічні теорії конфлікту почали розвиватися в двох напрямках. У першому з них ми знаходимо теоретиків, які, як правило, виходять з поглядів Маркса. Конфлікт в суспільстві вони розглядають як конфронтацію великих соціальних груп, класів. Тому ці теоретики зосереджують свою увагу на макросоціологічних вимірах, що стосуються фундаментальних протиріч і збігу інтересів тих чи інших сил.

Другий напрямок представляють автори, переважні інтереси яких (особливо серед послідовників Дюркгейма) зосереджені на розробці концепцій індивідуалізації і дисперсії (розпилення) конфлікту. Згідно їх поглядів, суперечності в кінцевому рахунку сягають орієнтацій і діяльності самих суб'єктів.

Таким чином, якщо в першому напрямку стрижнем є виявлення конфлікту на стадії його «політизації», в його колективному прояві - через групи і класи, - то представники другого напрямку висувають концепцію «приватизації» конфлікту [14].

При всіх численних підходах до визначення соціальних конфліктів більшість авторів цілком солідарні щодо його основних рис. Найбільш прийнятним для різних типів соціальних конфліктів - від виробничих до етноконфесійних - є їх трактування в інтеракціоністській парадигмі, тобто через взаємодію конфліктуючих сторін - індивідів, соціальних спільнот або соціальних інститутів, при якій дії однієї сторони, зіткнувшись з протидією іншої, перешкоджають реалізації її цілей (інтересів). З цього випливає, що для виникнення конфлікту необхідна наявність, як мінімум, двох або більше сторін, інтереси яких реально чи імовірно стикаються [5, с. 7].

Розглядаючи це питання потрібно також додати, що більшість вчених та дослідників розмежовують поняття «конфлікт» та «протиріччя». Конфлікт частіше всього визначається через протиріччя як більш ширше поняття. Ряд російських дослідників відмічають, що протиріччя та конфлікти з однієї сторони не можуть розглядатись як синоніми, а з іншої - суперечать одні другим. «Протиріччя, протилежності, відмінності - це необхідні, проте недостатні умови конфлікту, - відмічають А. Дмитрієв, В. Кудрявцев, С. Кудрявцев [7, с. 12]. Протилежності і протиріччя переростають в конфлікт тоді, коли починають взаємодіяти сили, які виступають їх носіями. Таким чином, конфлікт - це виявлення об'єктивних чи суб'єктивних протиріч, які виявляються в протистоянні сторін [7, с. 12]. У пострадянських країнах різниця між «протиріччям» і «конфліктом» проводиться досить виразно. У виданому в Україні «Політичному енциклопедичному словнику» конфлікт визначається як крайнє загострення суперечностей сторін, пов'язане з відмінностями їхнього становища в суспільстві й пов'язаної з цим реальної чи надуманої суперечності інтересів, цілей і цінностей, зіткнення та протидія певних систем. Подібним до цього можна вважати визначення конфлікту як «зіткнення двох або більше різноспрямованих сил з метою реалізації їхніх інтересів в умовах протидія» [1, с. 141].

Щодо самого визначення суті поняття «політичний конфлікт», то на думку А. Здравомислова, «політичний конфлікт є постійно діючою формою боротьби за владу в

даному конкретному суспільстві» [8]. Д. Зеркін визначає цей феномен як «боротьбу одних суб'єктів з іншими за вплив в системі політичних відносин» [9, с. 170].

А. Анцупов особливістю політичного конфлікту вважає боротьбу за політичний вплив у суспільстві або на міжнародній арені, а сам політичний конфлікт визначає як зіткнення протилежних громадських сил, обумовлене різноспрямованими політичними цілями та інтересами [4, с. 384].

Козирьов визначає такі складові визначення політичного конфлікту:

— зіткнення (протиборство) двох і більше суб'єктів (сторін) політики (політичних відносин);

— причиною зіткнення є влада та владні відносини;

— суб'єктною причиною для початку конфлікту виступає усвідомлення суб'єктами (суб'єктом) несумісності існуючих протиріч і неможливості їх врегулювання іншими способами;

— протистояння припускає дії, направлені один проти одного, тобто реальну боротьбу. Односторонні дії, на які інша сторона не відповідає (захоплення, поневолення, знищення) конфліктами не є;

— політичний конфлікт – один із способів вирішення політичних (соціально-політичних) протиріч [10, с. 147].

М. Примуш запропонував наступне визначення політичного конфлікту «політичний конфлікт — це протиборство реальних суспільних сил (агентів), що уособлюються лідерами, елітами, організаціями, партіями та іншими об'єднаннями і спільнотами. Це протиборство суб'єктів з протилежними політичними інтересами, цінностями, поглядами і цілями, обумовленими становищем та роллю у системі владних відносин. Поняття політичного конфлікту означає не що інше, як боротьбу одних суспільних сил з іншими за вплив у інститутах політичної державної влади й управління, за доступ до ухвалення суспільно значущих рішень, за участь у розпорядженні ресурсами, за монополію своїх інтересів та визнання їх загальними, тобто за все, що утворює владу і політичне панування». Дослідник вважає, що конфлікт політичний як вид політичних відносин і форма політичного процесу відрізняється від інших тим, що він є взаємодією між суб'єктами, пов'язаною з існуванням, виявленням, артикуляцією (висловленням) і реалізацією спільних інтересів, у першу чергу — великих соціальних груп. Державна влада — знаряддя захисту та здійснення цих інтересів. Тому володіння нею, устрій державних та інших політичних інститутів, політичний статус суспільних груп та індивідів, що складають її, цінності і символи влади [2, с. 97].

Для розуміння природи політичного конфлікту доцільно буде визначити його предмет і об'єкт, виявити суб'єктів політичного конфлікту. Як вважає дослідник С. Ланцов [13, с. 16] політичний конфлікт не являє собою абсолютно унікального феномена суспільного життя. На нього поширюються загальні характеристики будь-яких соціальних конфліктів. У першу чергу це відноситься до учасників конфліктних взаємодій. Суб'єктами (опонентами) в політичних конфліктах можуть виступати як окремі індивіди, так і найрізноманітніші соціальні групи, інтереси яких стикаються реально чи імовірно, при цьому владні ресурси як потужний розподільний інструмент виступають об'єктом протиборства [13, с. 16]. Як вважає дослідник В. Сабадош стосовно об'єкту конфлікту, то ним може бути будь-який елемент матеріального світу і соціальної реальності, здатний слугувати предметом особистих, групових, суспільних або державних інтересів [3, с. 56].

Під предметом конфлікту розуміють об'єктивно існуючу або уявну проблему, яка є причиною протиріч між сторонами. Ланцов вважає, що предметом конфлікту, тобто тим, з приводу чого виникає конфлікт між сторонами, можуть виступати два види

дефіциту: позиційний дефіцит (тобто дефіцит соціальних позицій - соціальних статусів, ролей) і дефіцит джерел (тобто дефіцит певних матеріальних або духовних ресурсів). Конфлікт виникає тільки в тому випадку, якщо сторони прагнуть до отримання вигоди за рахунок один одного. У конфлікті мова завжди йде про здатність контролювати і направляти дії іншої сторони. З політичної точки зору це означає боротьбу за політичне домінування. Умовою реалізації цієї мети є володіння реальним політичним капіталом (фінанси, право, репресивний апарат і т.п.) [13, с. 16].

Розглянувши позиції трактування політичного конфлікту багатьох дослідників ми можемо назвати такі його головні риси: політичний конфлікт являє собою боротьбу соціальних суб'єктів, а в нашому випадку окремих індивідів чи різних соціальних груп за право влади та домінування у системі політичних відносин; політичний конфлікт є одним із способів вирішення політичних протиріч та суперечностей; як і будь-який інший соціальний конфлікт політичний повинен мати об'єкт спрямування дій та предмет (в нашому випадку об'єктом виступає влада та владні ресурси, а предметом – проблеми та суперечності, які призводять до розгортання конфлікту).

Щодо теоретичних досліджень політичного конфлікту, його причин, змісту та сутності, то варто сказати, що вони в основному відбувались у межах еволюції філософської та соціально-політичної думки, тому існує велика кількість підходів та аспектів щодо детермінації даного поняття. Проте, чим ширшим буде вивчення та обґрунтування даної проблематики, тим легше ми зможемо запобігти виникненню конфлікту чи врегулювати його.

1. Котигоренко В. Знання про соціальний конфлікт: абсолют чи відносність? / В. Котигоренко // Політичний менеджмент. – 2003. – № 2. – С. 137–155.
2. Примуш, М. Політичні конфлікти та їх типи / М. Примуш // Політичний менеджмент. – 2010. – № 1. – С. 96 – 104.
3. Сабадаш В. Методологічні підходи до детермінації екологічного конфлікту / В. Сабадаш // Механізм регулювання економіки. – 2006. – №4. – С. 49-62.
4. Анцупов А. Конфликтология : учебник для вузов / А. Анцупов, А Шипилов. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 551 с.
5. Глухова А. Политическая конфликтология : учеб. пособие / А. Глухова, В. Рахманин. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2002. – 295 с.
6. Дарендорф Р. Элементы теории социального конфликта / Р. Дарендорф // Социс. –1994. –№ 5. – С. 112–122.
7. Дмитриев А. Введение в общую теорию конфликтов / А. Дмитриев, В. Кудрявцев, С. Кудрявцев. – М. : РАН, Центр конфликтологических исследований, 1993. – Ч.1. – 212 с.
8. Здравомыслов А. Межнациональные конфликты в постсоветском пространстве / А. Здравомыслов. – М. : Аспект Пресс, 1997. – 286 с.
9. Зеркин Д. Основы конфликтологии : курс лекций / Д. Зеркин. – Ростов-н/Д : Феникс, 1998. – 480 с.
10. Козырев Г. Политическая конфликтология: учеб. пособие / Г. Козырев – М. : ИД «Форум»: ИНФРА-М, 2008. – 432 с.
11. Лебедева М. Политическое урегулирование конфликтов: учеб. пособие / М. Лебедева. – М. : Аспект Пресс, 1999. – 271 с.
12. Меткин М. Конфликтология : учеб. пособие / М. Меткин, В. Ачкасова. – СПб.: СПбГУТ, 2001. – 87 с.
13. Политическая конфликтология: учебное пособие / [под ред. С. Ланцова]. — СПб.: Питер, 2008. — 319 с.
14. Преториус Р. Теория конфликта [Электронный ресурс]/ Р. Преториус // Политические исследования. – 1991. – №5. – Режим доступа : chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbfmadadm/http://www.polisportal.ru/files/File/publication/Starie_publicacii_Polisa/P/1991-5-13-Pretorius_Teoriya_konflikta.pdf

Conflicts. They are found in all areas of human activity and are often among the important and exciting events of human life. Political conflicts are a necessary and important part of the state existence. But sometimes

they have terrible consequences. Therefore, having information on their nature, content, types, etc. we can smooth out their consequences. In this article the author attempts were made to identify theoretical approaches to the definition of "political conflict" and to characterize the essence of the concepts of "conflict", "social conflict", "political conflict". Special attention was focused on identifying the differences between the concepts of "conflict" and "contradiction".

Keywords: conflict, social conflict, political conflict, contradiction.

Конфликты. Они встречаются во всех сферах деятельности людей и часто относятся к числу значительных и волнующих событий человеческой жизни. Политические конфликты являются необходимым и важным элементом существования государства. Но ужасными бывают порой их последствия. Поэтому обладая информацией о их сущности, содержания, типов и т.д. можно сгладить их последствия. В данной статье автором были предприняты попытки выделить теоретические подходы к определению понятия «политический конфликт», а также охарактеризовать суть понятий «конфликт», «социальный конфликт», «политический конфликт». Отдельное внимание было сосредоточено на выявлении разницы между понятиями «противоречия» и «конфликт».

Ключевые слова: конфликт, социальный конфликт, политический конфликт, противоречие.

УДК 327.29 (4 -14)

ББК 66

Павло Лудин

РОЛЬ БОГДАНА ОСАДЧУКА В РОЗРОБЦІ КОНЦЕПЦІЙ ІНТЕГРАЦІЇ В РЕГІОНІ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДОЇ ЄВРОПИ

Геополітичний устрій в регіоні Центрально-Східної Європи після II світової війни потребував трансформації. Нова система безпеки мала включати отримання незалежності державами регіону і регіональну інтеграцію. Основою для реалізації цих проектів було українсько-польське примирення. Український політолог і публіцист Богдан Осадчук (1920 — 2011) активно долучався до розробки і пропагування таких проектів як Міжмор'я та інших.

Ключові слова: Міжмор'я, українсько-польське примирення, Центрально-Східна Європа, Україна, Польща.

Ситуація у Центрально-Східній Європі (ЦСЄ) справляла вирішальний вплив на міжнародну безпеку біполярного світу. Роздробленість регіону становила першопричину втрати незалежності та завоювання регіону Німеччиною і СРСР. Здобуття незалежності держав регіону, подолання тоталітаризму і радянського домінування вимагало розробки нової конфігурації системи міжнародних відносин, яка б унеможливила повторення ситуації 1939 – 1945 рр.

Існуюча конфігурація системи безпеки потребувала суттєвих трансформацій. Новий регіональний порядок мав включати: здобуття незалежності державами ЦСЄ; досягнення міжнаціонального примирення та інтенсифікацію інтеграції та співробітництва.

Проекти нового геополітичного устрою розроблялися в еміграції інтелектуальною елітою народів, що втратили свою незалежність. Свій вагомий внесок зробив зокрема український історик, політолог і публіцист Б.Осадчук (1920 — 2011 рр.), постійний автор статей в польському еміграційному часописі “Kultura” Є.Гедройця. Він усвідомлював, що налагодження українсько-польського примирення і інтеграція на цій базі були важливою складовою стабілізації політичної ситуації в регіоні ЦСЄ.

Однією з популярних концепцій була ідея створення Міжмор'я — конфедеративного чи федеративного утворення, що охоплювало б територію між Балтійським, Адріатичним і Чорним морями. Модель його створення викристалізувалася в 1918 р. в умовах відродження польської держави (хоча історичні корені можна виводити ще з самої ідеї створення Речі Посполитої Двох народів та ідеї